

Добровольська Елла

канд. екон. наук, доцент кафедри економіки, підприємництва торгівлі та біржової діяльності

Корженівська Наталія

канд. екон. наук, доцент кафедри економіки, підприємництва торгівлі та біржової діяльності

Будняк Любовканд. екон. наук, доцент кафедри фінансів і кредиту
Подільський державний аграрно-технічний університет
Кам'янець-Подільський, Україна

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ І ФУНКЦІОНУВАННЯ БУРЯКОЦУКРОВОГО ПІДКОМПЛЕКСУ В СИСТЕМІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

Виробництво цукрових буряків і їх подальша переробка з одержанням цукру є основними складовими буряковоцукрового виробництва, але вони не можуть ефективно функціонувати у відриві від інших галузей сільськогосподарського виробництва, без кооперування та інтеграції виробничих процесів в системі всього агропромислового комплексу. Тому буряковоцукрове виробництво треба вважати складовою частиною, підкомплексом АПК і питання формування його розвитку неможливо розглядати у відриві від питань розвитку і формування всього АПК та економічної безпеки його функціонування.

Проте виділення буряковоцукрового підкомплексу в складі АПК як окремої системи може бути лише умовним, яке виправдовується тільки з точки зору спрощення аналізу. Група ж галузей, що виробляють засоби виробництва для цього підкомплексу, взагалі не має чітких меж. Випуск техніки, добрив і матеріально-технічне обслуговування буряковоцукрового підкомплексу здійснюється тими ж підприємствами, які обслуговують і інші підкомплекси. Окрім того, сезонний характер процесу виробництва, зберігання і переробки цукрових буряків веде до нерівномірного розподілу трудових ресурсів і транспортних засобів, використання їх в міжпиковий період в інших галузях АПК.

Проте буряковоцукрове виробництво функціонує в рамках власного підкомплексу і має повний набір системних ознак: характерних структурою, входом, процесом, виходом, прямими і зворотними зв'язками.

Одним з найважливіших моментів у дослідженні буряковоцукрового підкомплексу як системного об'єкту є визначення структури підкомплексу, напрямків його розвитку, удосконалення господарського механізму, шляхів підвищення ефективності та економічної безпеки. Питання структурування буряковоцукрового підкомплексу, як і всього АПК, має велике методичне значення і дозволяє правильно визначити структурні пропорції і накреслити шляхи ефективного функціонування. У більшості випадків АПК і його підкомплекси розглядають у вигляді трьох сфер галузей [1, 2]: виробництво засобів виробництва і виробниче обслуговування; сільськогосподарське виробництво; переробка, заготівля, зберігання, транспортування і реалізація продукції. До такої структуризації схиляється більшість вітчизняних авторів. Хоча в літературі зустрічаються і інші концепції структурування.

На наш погляд, при визначенні структури АПК і буряковоцукрового підкомплексу треба виходити з того, що рух матеріального продукту має бути збалансованим по

всьому комплексу виробничих сфер, а невиробничі сфери повинні задовольняти потреби виробничих сфер. Такий підхід дозволяє вважати виробничі сфери головними, визначальними, а невиробничі – обслуговуючими, тобто інфраструктурою.

У такому випадку структуру буряковоцукрового підкомплексу можна представити трьома сферами: виробництво засобів виробництва для буряковоцукрового підкомплексу; виробництво цукрових буряків; виробництво і реалізація цукру (рис. 1).

До виробничої інфраструктури належать галузі, що забезпечують задоволення потреб виробничої сфери в обслуговуванні і задоволенні соціальних потреб працівників. Сюди входить реалізація продукції, технічне, наукове та інші види виробничого обслуговування. Соціальна інфраструктура включає комплекс різноманітних підприємств і закладів, що покликані забезпечувати соціальні потреби робітників.

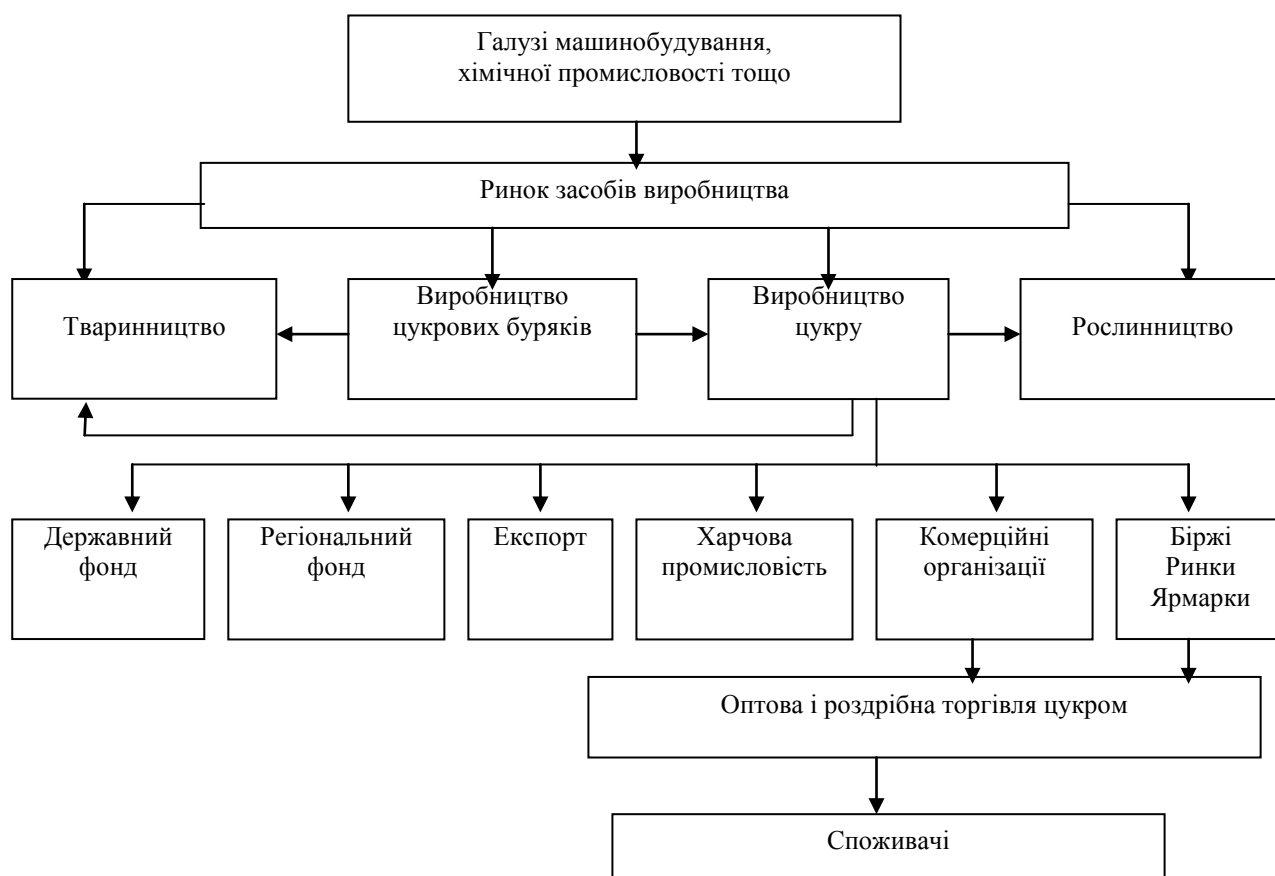

Рис. 1. Функціонально-галузева структура буряковоцукрового підкомплексу

Джерело: власні дослідження

Галузі першої сфери забезпечують поставки буряківництву і цукровій промисловості машин, обладнання і матеріалів. Вони формують значний обсяг матеріально-технічних засобів, що використовуються у буряківництві і цукровій промисловості. Тому друга і третя виробничі сфери значною мірою залежать від результатів діяльності першої сфери підкомплексу. У свою чергу, підприємства другої і третьої сфер підкомплексу, по суті, є ринками збуту для підприємств і галузей першої сфери підкомплексу.

Ще більш тісні інтеграційні зв'язки існують між другою і третьою сферами підкомплексу. Цукрова промисловість (третья сфера) є споживачами продукції бурякосіючих підприємств і може впливати на них обсягом закупівель, рівнем цін та

іншими важелями. У свою чергу, результати діяльності підприємств цукрової промисловості залежать від ринку цукрових буряків, обсягів їх виробництва і якості. При цьому цукрові заводи укладають контракти на той обсяг сировини, який вони можуть переробити і змушують буряківництво планувати свою діяльність, забезпечуючи виробництво такої кількості сировини, переробка якої реально забезпечена ресурсами переробних підприємств.

Отже, буряковоцукровий підкомплекс являє собою складну виробничо-економічну систему, що формується і функціонує під впливом політичних, економічних, соціальних, демографічних, організаційно-правових і природних факторів. Структуру його можна представити трьома сферами: виробництво засобів виробництва для буряківництва і цукроваріння, виробництво цукрових буряків, виробництво і реалізація цукру. Ефективне функціонування підкомплексу передбачає тісну інтеграцію його сфер, їх збалансованість, що дозволить підвищити рівень економічної безпеки та стабільність розвитку галузі.

Список використаних джерел

1. Дусановський С. Л., Дудар Т. П. Економіка підприємств АПК ; під ред. С.Л. Дусановського. Тернопіль, 2014. 260 с.
2. Свободин В., Свободина М. Интенсификация и воспроизводство сельского хозяйства. *Международный сельскохозяйственный журнал*. 1998. № 2. С. 48-53
3. Гулай О. В. Організаційно-економічні особливості функціонування регіонального бурякоцукрового підкомплексу. «Аграрний форум - 2006»: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції. 2006. Суми: ВТД Університетська книга, С. 163-164.

Довгань Юрій

асистент кафедри маркетингу та аграрного бізнесу
Вінницький національний аграрний університет
Вінниця, Україна

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ РИНКУ ІННОВАЦІЙНИХ РОСЛИННИХ ОЛІЙ

Глобальні тенденції до збільшення обсягів споживання харчових рослинних олій та жирів, підвищення популярності споживання «здорових» природних рослинних олій та якісні зміни в структурі споживання дозволяють з великою ймовірністю спрогнозувати майбутній дефіцит на них як у розвинених країнах, так і у країнах, які розвиваються. Постійний ріст світового попиту на харчові рослинні олії створює передумови для активізації суб'єктами ринку пошуку нових інвестиційно-інноваційних рішень.

Протягом останніх двох десятиліть результати медичних досліджень щодо негативного впливу транс-жирів на здоров'я людини спонукали до збільшення світового обсягу виробництва та споживання товарних рослинних олій з природною високою стабільністю і поліпшеною окислювальною здатністю. Оскільки у складі олії присутні ліноленові та лінолеві кислоти, які мають більш високі ніж олеїнова кислота показники окислення, то дослідження і розробки були зосереджені на зниженні рівня їх вмісту у